

Københavns Universitet

Recension af Lin Prøitz Selvbilde: Fra selvportet til #selfie

Fausing, Bent

Published in:
Nordicom

Publication date:
2017

Document Version
Version blev oprettet som del af udgivelsesprocessen; udgivers layout; normalt ikke offentligt tilgængeligt

Citation for published version (APA):
Fausing, B. (2017). Recension af Lin Prøitz Selvbilde: Fra selvportet til #selfie.

kallade valårseffekter når det gæller mediernas dagordning, journalisters syn på sin yrkesroll och människors förtroende för samhällsinstitutioner. I samband med valår ökar, av förklarliga skäl, den politiska rapporteringen i nyhetsmedia. Likaså tenderar det journalistiska språkrörsidealet att stärkas hos journalister och människors intresse för politik och förtroende för politiska institutioner ökar. Det innebär rimligen att också den tolkande och kommenterande journalistiken torde skilja sig något mellan valår respektive mellanvalsår.

Med utgångspunkt i resultaten av den kvantitativa innehållsanalysen ställer författarna sig frågan huruvida den regionala offentligheten förlorar på att de regionala nyhetsmedierna i så stor utsträckning väljer att fokusera på nationella sakfrågor och också drivs av en strävan mot ta plats på den nationella debattscenen. De undrar också vad det egentligen innebär för den lokala och regionala identiteten att regionmedierna är mer intresserade av nationella frågor än lokala i sin

kommenterande journalistik.

Min fråga är dock hur stor del av tidningarnas nationella fokusering som egentligen är ett resultat av det pågående valet. Är det ens rimligt att dra några generella slutsatser om den regionala åsiktsjournalistikens innehåll och utveckling baserat på det underlag som studien bygger på? Det jag saknar är alltså ett kritiskt förhållningssätt från författarnas sida till vad den valda tidpunkten – det vill säga ett valår – kan tänkas ha för betydelse för åsiktsjournalistiken i allmänhet och den kommenterande journalistiken i synnerhet.

Bortsett från den nyss nämnda kritiken, råder det ingen tvekan om att boken *Kommentaren – en sjanger i endring* ger ett viktigt bidrag till forskningen om mediernas betydelse för demokratin och dess roll i det digitala samhället samt om hur villkoren för kommentariatet ser ut och vilka större utmaningarna, men också möjligheterna, framtiden kan tänkas bjuda på.

Lin Prøitz:

Selvbilde: Fra selvportret til #selfie

Oslo: Universitetsforlaget, 2016, e-bok.

I december 2013 offentliggør beskytteren af det engelske sprog om nogen, *Oxford Dictionary*, en definition på en selfie. Brugen af ordet var i årets løb steget med 17.000%. Procenttallet siger noget om udbredelsen af selfies, og det siger noget om, at selv the etablissement måtte nu definere sig.

Med Oxford Dictionary's definition og holdning til selfien sker der også noget generelt med holdningen til selfies. Det bliver noget alle taler om, og det bliver almindeligt for alle at tage selfies. Der kom også en anden holdning til det at forske i selfies. Hvor man

tidligere mærkede en meget tydelig afstandtagen og mere eller mindre latent aggression, blev man mere interesseret og åben over i al fald forklaringer på fænomenet. Der kunne stadig være afstandtagen og stigmatisering som så blev forklædt som patalogisering (narcissisme), der dog havde været en del af argumentationen imod selfies fra starten af, men nu blev intensiveret.

Samtidig begynder de etablerede museer at lave udstillinger om selfies, hvor man benytter lejligheden til at hente gamle selvportrætmalerier og -fotografier frem for at vise at det nye også var gammelt. Og omvendt, det gamle var også nyt. Ofte glemte man, at det nye var, at man kunne dele de nye digi-

Boganmelder: **Bent Fausing**, lektor, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns universitet.

tale billeder på sociale medier. Men der blev lavet mange udstillinger på de gamle museer om det nye mediefænomen, selfien, i løbet af 2014-2016 i Stockholm, København, Berlin, Karlsruhe, Lyon og Edinburgh¹. Saatchi Gallery i London vil i løbet af 2017 lave endnu en udstilling.² Hvor velmente disse udstillinger er, så er de ofte også meget distancerende i deres moraliseren og i deres forsøg på at være 'ung'. Patalogiseringen stod højt på listen frem for en analytisk, stilistisk og ikke mindst oplevelsesmæssig forståelse – både på udstillinger og i katalogerne, der fulgte med udstillingerne. De var dybe i deres moraliseren og oftest overfladiske i deres formidling.

På mange måder minder Lin Prøitz ~~bogen~~ ~~og~~ katalog, *Selvbilde. Fra selvportet til #selfie* om denne tendens – og adskiller sig også fra den i visse henseender. Teksten er skrevet til en udstilling med Kristoffer Eliassens fotografier på Preus Museum, denne udstilling hed *#Jeg* og blev vist mellem 2.9.16 og 19.3.17. Desuden var der et seminar med titlen *Self/Image/Public* 1.-2.10.16 knyttet til kataloget. Jeg vil i det følgende kun forholde mig til selve katalogteksten.

Fremstillingen er historiserende fra den første ytring af selfie i Australien i 2002 til de allernyeste tal for uploads af selfies og hashtags med selfie på Instagram. De historiske afsnit inddrager eksempler på og overvejelser over malerier og de tidlige fotografiers portrætter og selvportrætter samlet omkring visitkortfotoet og familieportrætter. Teksten fremstiller 2015, altså efter Oxford Dictionary definition kom frem, som skelsættende. To nye tendenser kom til betoner forfatteren. For det første, at den dominerende bedømmelse også i forskningsudgivelser er at betragte selfien som udtryk for narcissisme. For det andet begynder man at se selfier som en mulighed for kvinder til at afprøve poseringer, affekter og grænser og derigennem få 'empowerment' og blive et selvstændigt og myndigt menneske.

Jeg skal vende tilbage til det problematiske ved at sætte grænsen så markant omkring 2015. Det teoretiske grundlag bliver lagt af en række udgivelser om selfier fra omkring 2015 og desuden med en fundering i Michel Foucaults og især hans begreber om selvsty-

ring og selvstyringsteknologier samt hans forestilling om de heterotopiske rum, dvs. rum hvor moral og social orden forstyrres. De konventionelle værdier og praksisser, som omgiver rummene bliver udfordrede. Også af selfierne.

Det kulturhistoriske forløb er korte og gode. Derimod virker bestemmelserne omkring narcissisme meget forhastede. Allerede i 2017 er der kritik fremme imod at se selfierne som patologi og narcissisme,³ og denne tidlige kritik er slet ikke omtalt. Den havde ellers stemt godt overens med at betragte og analysere selfien som 'empowerment' og alternative fortolkninger (heterotopiske rum). En af fejlene til dette kan være, at litteratursøgningen synes at begynde ved 2015. Før var den meget negative holdning til at undersøge selfier som kulturelt og æstetisk fænomen særdeles mærkbar, det var lavkultur, det var ikke kun en midelmådig kunst med Bourdieus formulering, det var slet ikke noget at beskæftige sig med. Efter blåstemplingen fra Oxford Dictionary blev det mere mainstream, og det blev legalt at tale om, tage og forske i dem.

Trods alt dette står selfien stærkt, end ikke den etablerede kunst har været i stand til at lave modstandsdygtige eksempler. Placeringen i mainstream og i alternative rum har tilsyneladende virket farlig og fortsætter med at virke voldsom. Også Kristoffer Eliassen sikker stiliserede og silhuetagtige fotografier af selfiesituationer til udgivelsen og udstillingen virker tamme og konstruerede.

Her nærmere vi os noget central, som hverken billeder eller tekst rigtig har fat i, nemlig selfien egenart. Selfien ukonventionel, uhøjtideligt og spontan. Det er dens heterotopi. Det er det, der fanger, og det er det, der får en særlig stemning frem. Samtidig er motivet spejlvendt, som i et spejl. Hvorfor, fordi vi skal se os selv, som når vi skaber os foran et spejl. Alle smartphones har spejl og ikke konventionel gengivelse. Dette er vigtigt når vi taler om teknologien, og vi bruger teknologien, der er knyttet til selfier, fordi den indskrives sig i et kulturelt forløb fra renæssancen, hvor spejlet kommer til og individet bliver et subjekt. Ikke en masse, men et individ for sig selv, det bliver unikt. Det er også vigtigt, at den teknologi,

772012 og 2013

H de

9 de
d de

L cirka året

Ter

L E,

P i

R E,

↓

til,

X
man benytter ikke kommer længere væk end i arms længde (evt. med en selfiestick). Det giver sammen med den vidvinkel, der er på alle smartphone er særlig close-up æstetik, man må rykke tæt sammen, hvis man vil lave en selfie med flere personer, en usie, og en stærk intimitet kan komme ind i billedet, ikke kun som meget tæt nærvær til hinanden, men også som en meget stærk intimitet i åbning af ansigter med smil og store grin i billedet og ud af billedet.

Selfien hører til et tidsrum, hvor vi navigerer uden klare grænser for individ og samfund. Det kræver et stærkt jeg at være et flydende subjekt. Set i den sammenhæng hører selfien med til at finde og eksperimentere med subjektet og ikke mindst subjektets grænser. Man skal kunne rumme sig selv, for at kunne rumme andre.

I afsnittet om Mobilgenerationen (s. 36) er der nogle glimrende citater, der belyser denne komplekse formulering omkring og krav til

subjektet godt. Men de er uden præcise henvisninger. Desuden mangler omtale af den betydningsfulde feedback på de sociale medier for at bestemme den ontologiske sikkerhed (Anthony Giddens), som selfierne blive en del af. I det hele taget virker henvisninger og forklaringer ofte mangelfulde, især når man tænker på forlaget (Universitetsforlaget), hvor bogen er udgivet. Med hensyn til mangel på henvisninger virker det til tider som bevidst fortrængning.⁴

Ligesom selfiens projekt er at lade subjektet rumme sig selv for at kunne rumme andre, kunne man sige, at bogen i sig selv mangler denne rummelighed af andre eller skærer for hurtigt bort f.eks. fra Judith Butler, der forbliver omtalt ved for korte honnørord. Teknologien konstrueres via hvordan vi taler om, bruger og får den forklaret. Det kunne man også sige om selfien, men selfien bliver desværre ikke rigtig konstrueret eller forklaret tilstrækkeligt eller rummeligt i bogen.

Noter

1. De tre sidste steder, drejede det om same udstilling, der blev indarbejdet i de forskellige samlinger de tre steder. Udstillingen hed på de respektive sprog 'Jeg er her': <http://www.i-am-here.eu/en/the-project.html>.
2. "Saatchi Gallery to explore selfie as an art form" *The Guardian* 23.1.17.
3. Bent Fausing "Se selfie. Selfies og kampen om

anerkendelse" in: *Kommunikationsforum*, København juni 2013 (en længere engelsk udgave august 2013: "Selfies and the Search for Recognition. See for your Selfie").

4. Der er ingen henvisninger til Crystal Abidin, Luna Dolezal, Bent Fausing, André Gunther, og end ikke til Theresa Senft's banebrydende initiativ Selfie Research group Facebook.

Network,

Katrin
Tiidenberg